

ÁPRILISI NAPLÓ 2013

Nem angolosan távozom

Miután elhatároztam, hogy befejezem a tanítást, megbeszéltem rögvest magammal, hogy csak úgy angolosan én el nem távozom a főiskoláról, hogy eddig voltam, történetesen huszonhárom évig voltam, s aztán holnaptól nem leszek, szóval nem fogok eltűnni, miként a szürke számár a ködben, bizony én jelzem időben, a hivatalosakon kívül a kollégáknak is, a diákságnak meg főképpen, hogy szeptembertől kezdve oktatóként már nem lehet rám számítani, s jelzem akként, hogy az utolsó tanítási napon vagy előtte egy nappal, májusban még tartok egy nyilvános rendezői órát, amolyan beavató színház módján, mégpedig azzal a színjátékkal, s azokkal a színjátszókkal, melyen, s akikkel az utóbbi félévben dolgoztam, hadd lássák, mi az, amit jövőre már nem láthatnak, mit lesznek kénytelenek nélkülözni, becses személyem munkálkodásának miféle produktumait. Aztán meglepetés gyanánt bemutatom a hallgatóimnak, meg azoknak, akik egyáltalán eljönnek erre az alkalomra, az egyik önálló estemnek, a Különbékének egy részletét is, kedves kollégámnak Hargita Péternek a zenei közreműködésével. Ezzel elsősorban magamnak teszek szívességet, mivel szeretem a memóriámat vers, próza gyakorlásával is ébren tartani, s még inkább szeretem a már tudott szöveget hangosan, közönség előtt elmondani, nevezhetjük ezt közléskényszernek, de szenvedélynek is, hogy mindenáron meg akarom osztani az irodalmi művek üzenetét, s hogy ez mi, előadó-művészet vagy velem született pedagógiai ösztön: muszáj elmondani azt, amiről azt gondolom, hogy fontos lehet másoknak is. S készülök még valamire, óhajtanék tartani egy búcsúbeszédet, némileg szórakoztató modorban, cseppet sem ünnepélyesen, meghatódva és fennköltén, felemlegetvén azokat a főiskolai történéseket, melyek magamat is üdítették annak idején, és máig is derítenek, ha rájuk gondolok. Valószínűleg iróniával és persze öniróniával is megfűszerezem ezt a beszédet. Majd meglátjuk. Megkísérelem majd le is írni. Ezzel viszont, mint a párbajban, kihívom magamat magam ellen: ilyen típusú előadást még sohse tartottam. Ideje elkezdeni! Végül is szeretek mérkőzni magammal.

Önmagunk megismerése

Benne van az önálló estem műsorában is az a *Márai* szöveg, amely így kezdődik: „Az igazi élmény az ember számára elsőrendűen ennyi: Önmagának megismerése.” Majd így folytatja: „Rómában vagy az Északi sarkon járni nem olyan érdekes, mint megtudni valami valóságosat jellemünkről, tehát hajlamaink

igazi természetéről, a világhoz, a jóhoz és rosszhoz, az emberekhez, a szenvedélyekhez való viszonyunkról.”

Így is lehet mondani, hogy önmagunk megismerése érdekes, de személyemet vizsgálván, inkább úgy fogalmaznék, önmagam felfedezése drámai mozzanatok eredménye. Mert hogy reménytelen küzdelmet folytatok a hibáimmal. Például: a kioktató szöveg, az agresszív hanghordozás, az igazságnak hangzó, de általam igazágtalannak tartott kritika indulatot vált ki belőlem, s mint kit megcsíptek, támadok. Vagy üvöltök, vagy lebénulok. De inkább az előbbi. Hányszor megfogadtam már, hogy a hangot is, a kritikát is elengedem a fülem mellett, mivel semmi értelme nincs rögvest reagálni, hiszen tudom, minden megoldódnék magától is; az agresszív hang tulajdonosa percek alatt elfelejti, hogy oktanul viselkedett, méltatlanul önmagához. A kritikára meg lehetne később válaszolni, amikor már az érveit is összeszedi az ember, de nem, én, ahogy mondtam, zsigerből szikrázok, noha tudom, hogy nem kéne. És még goromba is vagyok, olykor trágár beszédű. Dráma zajlik ilyenkor bennem, s nem én győzök, nem az eszem, hanem az a bizonyos férfitermészet.

Bemehettem volna, de nem mentem

A minapában, talán Pécssett történt, mentem a kórházból az állomás felé, a közeli eseményekre már nem mindig emlékszem, jófajta illatok úsztak a levegőben, fűszeres húсок illata, meg étéklisták kínálták magát vonzó tipográfiával, s agresszíven csábítottak, térjek be, egyek és igyak, de nekem még volt elemózsiam, amit a feleségem rakott a táskámba, s már korábban elterveztem, majd mikor beülök a vonatba, a kényelmes intercity székembe, olvasgatás közben eszegetek s kortyolgotok, ám most nagyon nagy volt a kísértés, időm még lett volna, pénzem is, hogy bizony én csak betérek, mindig is kedveltem Pécs belvárosát, s kedvemre eltöltök egy kevéske időt, s kimulatom a stresszt magamból, amit a kórházi élménytől szereztem, az ágyhoz kényszerült beteg testvérem látásától, de talán már tetszenek is sejteni, nem engedtem a kísértésnek, tovább mentem, s míg mentem, gondoltam erre-arra, de főként arra, hogy mennyire predesztinált az ember. Eszembe jutott ifjúságom, a debreceni egyetemi évek meg az ifjú házasságok, miként is tornáztattam én akkor a jellemem, elmentem ötször-hatszor is a cukrászda kirakata előtt, és elképzeltem, hogy benyitok, s teleeszem magam krémessel, franciakrémessel, rigójancsival, női szeszéllyel, s miközben mindezt elképzeltem, tudtam, hogy nem fogok benyitni.

Valami effélét éltem át most is. Bemehetnék, de nem megyek. Az indíték persze változott. Akkor megvettem volna magam, s önző disznó kifejezéssel bélyegzem magam, hogy van képem egyedül zabálni finomságokat. Most viszont csak a reflexek. Megtehetném, hogy bemegyek, de nem teszem. Nem

csábulok, noha megengedhetném, hogy csábuljak. Mosolyogtam. Meg tudtam állni.

A dicséretből sohse volna elég

Nevetést fakasztva társaságban, ha módomban van, szívesen mondok elismerő szavakat magamról, teszem ezt persze öniróniával, s többé-kevésé bájos mosoly kíséretében. S még azt is hozzáillesztem: ha nem tudnák, exhibicionista is vagyok. Feleségem meg is szokott róni ilyenkor, úgy véli, hogy kiadom magamat. De hát mit csináljak, szeretek másokat derűre hangolni, még ha – látszólag – magam ellen is cselekszem ilyenkor. A magam játékos dicsérében mindazonáltal van igazság is. *Montaigne írja az Esszéiben - az önmagunkról való írásban példaképem – „Kevesebbet mondani magunkról, mint ami valódi lényegünk, ostobaság, de nem szerénység. Arisztotelész szerint kislelkű és buta dolog önmagunk leértékelése.”*

S akik ismernek, tudják rólam, hogy nevelési módszerem leglényegének mindig is a dicséretet tartottam. Szerettem megbízni a másokban. Szerettem az önbizalmat erősíteni. Szerettem felfedezni a másokban az értéket. S valami efféjét vártam volna el másoktól én is. De mintha fukarkodtak volna a jó szóval, ha a munkámról esett szó. Pótoltam hát magam ekként.

Egy levél

Barátok, tanítványok szervezték meg, vezették le azt a debreceni találkozót, amelyen bemutatták az *Egy tanár naplójából és a Történet pedig* című könyveimet, s közben engemet is. Telt ház volt. Érdeklődők, régi tanítványok, kollégák, barátok, rokonok ülték tele a termet. Jól éreztem magam. Otthon voltam.

A minapában kaptam egy régi tanítványtól, egy hajdani tóthárpádostól, *Sárvári Tibortól* egy levelet, őszinte hangú, kedves, némileg maliciózus hangú, szellemes levelet, ott volt az említett délutánon, leírja a benyomását.

„Kedves jó tanárom, Tibor!

...Mostani találkozásunkba, noha felettebb élveztem, az örömben egy kis ürem is vegyült.

Írom hát, miért.

Egy művésztől, egy tudósról az öltözéke sok mindent elárul, esetekben a habitusod, a foglalkozásod, bizonyos értelemben népies mivoltod, zárójelben jegyzem meg, kedves bohóságod sok mindenre feljogosít, amivel, élsz is. Az ing a mellénnyel rendben, a fizimiskád kedves, öreguras karaktert formálva-tükrözve, egyéni, és még jól is áll, megszoktuk... rendben.

De azt a szandált a fekete zoknival, csak azt tudnám feledni! Ez nem az én tanárom, ezt nem teheti velem, velünk, ez nem az ő formája ... ez diszharmónia, ... ne többet.....!

Egyszer a magyar tanárom (DT) így minősítette a dolgozatomat – azt hiszem, írtam már neked –: T:5; H:5; K:1, ez utóbbit „macskakaparás” megjegyzés kíséretében.

Kedves Tanárom, megkövetlek, ha talán bántó sorokat írtam neked, de a látvány ezt hozta ki belőlem. Bocs. Ez persze mit sem vont le abból az élményből, ami itt ért engemet...

Szeretettel ölel tanítványod:

Sárvári Tibor Béla”

Rögtön válaszoltam.

„Tiborom, azóta megnéztem az ott készült fotókat, tényleg nem elegáns a „lábrészem”. Igazad is van, de nehezen viselem a zárt cipőket, és úgy gondoltam, ez inkább matiné, mint este (félőtkor kezdtünk, süttött kint a nap), a pacuhaság talán elmegy... Jóindulatú, kedves és meleg érdemi elemzésedet köszönöm. A macskakaparásra való utalás, sziporkázó szellemedet bizonyítja.

Kedves Tibor Bélám öllelek, s hálás vagyok, hogy érdemben foglalkoztál velem. Tibor Béla”

A facebookon is pedagógiázok

Kezdem felfedezni a facebookot. Az unokám kapcsolt oda, de sokáig nem jöttem rá, mire is jó ez nekem. Hogy mikor, mit, hol, merre kell nyomkodni, hogy szöveg és kép kerüljön a hálóra, nos, én ezt egy évig tanulgattam.

Annak rögvést örültem, hogy sokan keresik velem a kapcsolatot, szóval, hogy kitágul a magánszférám. Az viszont mulattatott, hogy más is gyarló. Ahogy az emberek kitergetik a bensőjüket a nyilvánosság elé! Mintha egy pszichoterápiás rendelőintézet volna a világháló. Nem mondhatom el senkinek, elmondom hát mindenkinek, ahogy Karinthy írta.

A kép, a kép, a kép! Lehet, hogy elkezdődött a kép-korszak? A facebookon minden szöveg mellett kép. S a „tetszikelők” is ezt díjazzák.

Magam is vérszemet kaptam.

Nemrég fotókat tettem fel a képernyőre, én illetve mi vagyunk láthatók a dédunokákkal. S mellé írtam: *Fiatalok, ne csak dugjatok, nemzettek is!* Óriási siker lett. Tetszik - írták csaknem százan. És megszólaltak régi barátok is, Erdélyből, akikről már rég hallottam. Aztán fotóval együtt hírt adtam az önálló estemről, majd a könyvbemutatómról is.

Remélem, nem áltatom magam, mikor azt gondolom, hogy ez is pedagógia, amit a Facebookon művelek. Haladok a korrallal.

Változatok az öregségre

„Öregségünk hatalmas előnye a közöny. Semmisem érint már túlságosan, és csak legyintünk, ha becsaptak minket.” Ezt is Montaigne írta.

Egyre kevésbé érdekel, mi történik a politikában, de az se, hogy mi történik a szakmában, a művelődéspolitikában meg az oktatáspolitikában. Az irodalmi

csatározások sem foglalkoztatnak, egy-egy jó novella meg vers még igen. A memoárirodalom szórakoztat.

Egy-egy irodalmi folyóiratot még meg-megveszek, de már nem zaklat fel, ami nemrég még nagyon, hogy a szerzők nyolcvan százalékát már nem is ismerem. Megyek kifelé az időből. Tudomásul veszem

*„És ez a legfurcsább: a semmi,
hogy lehet többé sohse lenni,
ez a legérthetlenebb:
végső lakójául agyamnak
a nagy csodálkozás marad csak,
hogy voltam és hogy nem leszek.”*

Ez meg Szabó Lőrinc idézet *Csak az imént* című költeményéből. A költő még hatvan éves sem volt, mikor a fentieket írta, és milyen bölcsen. Megért volna a halálra már ekkorra!? Engem ugyan foglalkoztat az elmúlás, nem is lázadok ellene, de még mindig nyugtalanít, s hárítok, ha lehet.

Még egy Montaigne-idézet: *„Sokan felfigyeltek az álom és a halál hasonlóságára, és nem ok nélkül. Mily könnyen csúszunk át ébrenlétből az álomba. Milyen könnyelműen ejtjük el a fényt, az öntudatot. Az álom megtanít, hogy teremtésünk kettős célja az élet és halál, s hogy az élet-halál örökegy állapotát benne szokjuk meg rettegés nélkül.”*

Most, hogy ezeket a sorokat írom, van valami testi fájdalmam, s alig várom, hogy az álomba menekülhessek. S a testvérem, aki kórházi ágyon fekszik, csak mások által mozdítható állapotban, vegetálásának nagyobb idejét álomban tölti, s amikor felébred, látszik, hogy csodálkozik, ő már az álomállapotot tartja természetesnek.

Reggelente félhétkor

Reggelente félhétkor, de mindenképpen a körül, szoktunk volt a sarokasztal körül terpeszkedő fotelbe telepedni, akkorra már gőzölög a kávé vagy a tea, és pici pohárkában sötétellik az unicum, s üvegtányéron virgonckodik a háztartási keksz vagy a pogácsa – a kávé, teát Kósa Vilma szervírozza, a többi az én teteszoza munkálkodásom eredményeként kerül az asztalra -, aztán szertartásos mozdulatokkal, még tán istentisztelet jellege is van annak, ahogy az ételt és italt beszélgetés vagy elmélkedés közben magunkhoz vesszük, egy jó félórát is eltöltünk az asztal körül.

Nem imádkozósan, csak úgy, hálásan gondolunk arra, hogy megértük a reggelt, s ma sem fáj több és más, mint tegnap, aztán beírjuk a feladatokat a naptárba,

vagy ellenőrizzük, mit írtunk be korábban az adott napra, s beszélünk erről, arról. Ma például arról elmékedtünk – Kósa Vilma a konyhában a Katolikus Rádiót hallgatja - hogy mekkora meggondolatlanság volt Kálvin részéről, hogy nem vitte tovább a Mária-kultuszt, s én még arról is szóltam, hogy amikor imádkozom, Istent idézem meg, és sohse a fiát, mire a feleségem: hogy ez természetes, hiszen a fiú mondta meg, hogyan kell imádkozni az Atyához.

Aztán arról is beszélgettünk, hogy mi már nem vagyunk olyan helyzetben, hogy megsértődhessünk, lehetnének sérelmeink, ha nagyon kaparnánk a lelkünket, napfényre kerülne ez is, meg az is, s vághatnánk pofákat, s járhatnánk világfájdalmas arccal, de minek, annak kell örülnünk, hogy a mi szeretetünkre szeretettel válaszol a család, s ennek elégnek kell lenni.

Nincs reggel, hogy szóba ne kerüljenek a gyerekek, az unokák s persze a dédunokák, a hat, ha nem is sorban: de kihez milyen friss élmény kapcsol, a szerint. A legkisebbik, a huszonegy hónapos Gergő, sűrű, keménykötésű fiú, most gyakorolja, mennyire is tudja érvényesíteni az akaratát a szülőkkel szemben. Panka, aki épp egy évvel idősebb, ő meg most fedezi fel magában a nőt, miként lehet bájjal, érintéssel, pörgéssel, cicasággal levenni a dédpapát a lábáról. Andris, a négy éves, azt mondotta az imént nekem, mikor sárga színű meseképpel akartam neki kedveskedi, azt mondotta nekem, hogy őt most csak a kék érdekli, vegyem tudomásul, és még azt is mondta, miután a gonosz sárkánnyal riogatta a környezetét, s én azt találtam közölni, hogy a gonosztságot ki lehet operálni a sárkány fejéből, azt mondta, hogy köszöni az ötletet. Levente pedig, az öt és fél éves, hát ő úgy művész, ahogy van. Imád színpadon lenni, szereti magát tapsoltatni, mesét mond, verset, rímeket talál ki. És beszél folyamatosan, önmaga cselekedeteit is kommentálva.

A két nagy dédunokáról, Flóráról és Gáspárról reggelente keveset szólnak. Ritkán találkozunk. Nem érnek rá minket meglátogatni, nekik már programjaik vannak. Ők meg túl magasan laknak. De azt tudjuk, hogy a 13 éves Flóra regényt ír, a tizenhat éves Gáspár meg versenyeket nyer. Ő amolyan polihisztor-típus.